

ADDENDA.

Hanc oratiunculam paucis forte verbulis mutatam exhibeo talem, qualem ex cathedra pronunciavi, erat autem propter alia negotia perbreve temporis post mortem *WITHOFII* spatium, quo quid dicturus essem, animo concipere poteram, siquidem ultimo demum vitæ ejus die a communi nobis amico vir beatus interrogatus, quem vellet qui sibi post fatum solenni oratione parenta, ret, præter opinionem me designavit; mihi vero quamquam postremum hoc favoris & benevolentia signum gratissimam erat, plura tamen ad *VIRI* memoriam pertinentia tunc præterire, quorum præcipua nunc addere decrevi, necesse fuit. Ante omnia vero Scriptorum a. b. *WITHOFIO* editorum brevem mentionem censui faciendam.

Edidit autem varii argumenti partim justæ mensuræ libellos, partim schediasmata, quorum posteriorum plura, quia relationibus nostris hebdomadariis *Duisburgensibus*, aut similibus collectionibus inserta fuere, propter materiæ pondus aut elegantiam ut junctim aliquando edantur, mereri videntur. Quæ singula ad certas quasdam classes commode redigi posse, adjutus in hoc negotio clarissimorum *Beati* filiorum auxilio, putavi.

I. AD ANTIQUAM ET MEDII ÆVI HISTORIAM
SPECTANTIA.

- a) Dissertatio elegantissima de *prima origine & inde nato nomine germaniæ*, germanico idiomate interta relationibus *Duisburgensibus* anni 1732. no. 10. - 16. & anni 1747. no. 17. In hoc & similibus argumentis cum illustri *Leibnitio* sibi hanc legem sanciverat, ut in locorum & populorum *etymologiis* eruendis, nisi singula.

gulares quædam conditiones reluctarentur, ex situ & natura loci præprimis ratiocinaretur. Ex permultis autem veterum documentis demonstrare conatus est, illum qui nunc *germanorum* nomine venit, populum, olim *merganos* vocatum fuisse, & a mari partim septentrionali, partim ab illo quod orientem spectat balticumque nuncupatur, irrupisse, primumque gallis tum romanis fuisse infestum. Perlustratis omnium qui de hujus vocis origine commentati sunt, opinionibus, ex mediis præprimis ævi scriptoribus probabile reddit *merganiam* eandem esse quam *mauringiam*, *marinorumque* gentem & *merovingicam* stirpem, & *pemerniam* vel *pomerganiam* adhuc superstes nomen ex eadem origine esse, nominis autem ex priorum litterarum transpositione mutationem incidere in tempora inter *Cajum Marium* & *Julium Cæsarem*, & quæ sunt cetera hujus dissertationis ingeniosa & infinitæ lectionis momenta.

b) *Dissertatio de Alemania & Allemanis*, iterum germanico idiomate inserta *vel Duisb.* ann. 1744. no. 10. - 25. quem populum ab albi flumine, e regionibus inter *Albim* & *Oderam* *Vistulamque* sitis repetit, & copiosa eruditione *Albmannos* olim vocatum fuisse ostendit.

c) *Dissertatio* itidem vernaculo sermone iisdem relationibus inserta anno 1738. no. 28. - 30. item 1743. no. 7. de *Westphalorum origine*, quorum nomen antiquis omnino incognitum, mira & valde probabili ratione a *Taiphalis*, vel *Victophalis*, gente *Cheronesum Tauricam*, quæ nunc *Tartaria minor* vocatur, inhabitantibus deducit, siquidem ex historicorum serie indubitate monstrat hos populos ab *Hunnis* & reliquis asiaticæ *Tartariæ* gentibus primum sedibus suis ejectos, tum sibi associatos in ger-

maniam venisse, ibique mansisse & cum Frisiis de viis & focis occupandis gessisse bella. Quo loco varia quæ de Guestphalis feruntur scommata ingeniose avertit, & imprimis notum illud: Guestphalus est sine pi, sine pu &c. non de gente illa, sed de *Joachimo Westphalo*, Melancthonis impudico obrectatore intelligendum esse ex monumentis docet, & alia lectu jucunda habet.

- d) Dissertatio de *Cimbris*, in qua clarissime ostendit præter illos per excellentiam ita dictos, ab antiqua voce *Cim*, *Cimz*, *Cum*, quæ obscuritatem notat, omnes illos populos, qui in cavernis & tenebris septentrionalibus habitaverunt, Cimbro vel Cimmerios dici, unde plurimæ absurdissimæ contradictiones applanantur in *rel. Duisb. 1753. no. 37-31.*
- e) Dissertatio de *Gallis*. *Rel. Duisb. 1761. no. 1.* nomen derivat a germanico *Wallen*, initio enim hic populus vagus fuit nec fixas sedes habuit.
- f) Dissertatio de modo quo habitari quondam cœpisse potuerit *America*, quam vastissimam telluris partem innumerabilem insularum seu archipelagi alicujus ope cum terra veteribus cognita conjunctam fuisse ita demonstravit, ut eadem hujus rei conditio in orientalibus telluris regionibus vere inventa & aliquot annis post a claris itinerum scriptoribus delineata est. *Rel. Duisb. 1766. no. 32. 33. 34.*
- g) De loco natali Caroli M. Adstipulatur sententiæ ex diplomate Fuldensi ortæ, Carolum magnum Thuringum natione in libero campo natum esse, eamque contra varias objectiones factas confirmat, & aliorum principum & magnorum virorum locis natalibus qui præter communem morem contigerunt, illustrat. *ib. anno 1761. no. 41. 44.*

h)

h) *Dissertatio*, qua non modo *Fabulam* de *Friderici Barbarossæ* a *Pontifice Alexandro III.* in *nucham calcato* fictitiam esse confirmat, sed etiam in *causam vulgarem* hujus erroris inquirat. *Pensitatis* eorum qui antea hanc rem tetigerant *cogitationibus*, multis argumentis *commonstrat*, & inprimis ex *epistola Arnulphi Lexoviensis* ad eundem pontificem data, declarat fuisse omnino in *lateranensi palatio* tabulas vel *pictureas* expositas, quibus quid singuli *sancti patres* peculiare & *memoria dignum* egissent, *emblematicæ & figurate* expressum fuerit. *Scripta* est autem hæc *epistola* antequam *Fridericus* pontifici *obedientiam præstare* coactus fuerit, unde *probabile est*, *memorabili huic pontificis* *victoriæ* omnino *posthac* talem *tabulam* pro *signo & emblemate* positam esse, etiamsi *conculcatio ipsa* corporea non fuerit *confecta*. *Posthac* anno 1756. earundem *relationum no. 38.* alios adhuc *eiusdem rei* hactenus non *citatos testes* adducit, *Onuphrium Panvinium & Mainburgium* ex *abbate Sugerio S. Dionysiano*. *Lectû digna* hæc *commentatio WITHOFIANA*, *latina* in *veste* iterum *edita* est in *Gerhardi Castelli* *Controversiis ecclesiastico-historicis*, *Colon. Agr. 1734.*

i) De *eiusdem Friderici Barbarossæ* *historia & gestis* plura alia *lectû digna* retulit in *rel. Duisb.* anno 1747. *no. 3. - 33.* quæ *singula* *excerpere* hic *locus* non *fatis* permittit. *Quo tempore* hic *imperator* *juris feudalis* *constitutiones* colligi *jusserit*; de *pacto* *eius* cum *Poloniæ* *ducibus*; de *rebus* *eius* *gestis* *circa* *latrones veronenses*; de *tractatu* *cum* *imperatore* *Manuele*; de *negotio* *eius* *Cremenfi*, & *Terdonensi*; de *pompa* *introeuntis* *in* *Paviam & Romam* *Friderici*; de *litibus* *eius* *cum* *Hadriano* *Papa*; de *jurgis* *mediolanensibus*, & *urbis*

urbis romæ; de electione & persona ejusdem. Quibus in commentationibus id imprimis egit ut *Guntberum Ligvinum*, & ea occasione alios etiam mediæ ævi scriptores a mendis innumeris liberaret, lectionemque restitueret orthodoxam.

- k) De causa quæ *Constantinum M.* impulit, ut sedem imperii Constantinopolim transferret. *Rel. Duisb.* 1752. no. 22. - 24. Postquam rationes varias propter quas hanc mutationem *Constantinus* instituisse creditum est, insufficientes aut falsas demonstravit, pluribus argumentis evincit *Constantinum* ut jus imperandi hæreditarium induceret, senatus romani superstitem auctoritatem penitus abscindere oportuisse, & hanc esse mutatæ sedis causam.
- l) Dissertatio de causa, ob quam in exilium actus fuit *Ovidius* poeta. *Rel. Duisb.* anno 1751. no. 4. - 9. & no. 19. - 20. Elegantissima hæc commentatio negotium de quo agit, tam claris & indubiis notionibus & propemodum ipsis *Nasonianis* verbis declarat, ut ingenii *WITHOFLANI* præcipuum specimen esse queat. Hæc autem est summa rei: *Livia Augusti* uxor erat, cujus character primo pingitur, & ex præcedenti conjugio filia *Julia*. *Julia* primum *Marcello* nupsit, sororis *Octaviae* filio, principi optimo, quem successorem sibi *Augustus* destinabat. Sed moritur *Marellus Livie* dolo. Iterum nubit *Julia Agrippæ* homini ignoto, sed qui *Augustum* rerum gestarum fortitudine sibi devinxerat. Ex quo altero matrimonio quinque liberi prognati, inter quos *Cajus*, *Lucius* & *Agrippa* posthumus, *Augusti* nepotes & veri hæredes, quorum binos natu majores insigniter *Augustus* amabat & adoptabat. Quos *Livia* ut suis filiis propriis, *Augusti*

gusti privignis, *Tiberio & Druso* faveret, procul Roma, ad exercitus varios mittit ibique trucidandos curat. Superstes Nepos tertius, *Agrippa posthumus*, audax & robustus homo fratrum infortunium indigne ferens *Augusto Liviaeque* nec sermonibus nec consiliis parcat, iramque *Liviae* sibi contrahens *Surrentum* relegatur, quo etiam se contulit *Ovidius* in *Agrippae* societatem admissus, quo loco inter pocula chartæ vel seditiosæ vel ad minimum satyricæ sæpe proferuntur. Has & *Ovidius* vidit. Hoc autem quidquid fuit criminis *Livia* per suos homines facile rescivit, quare cito & ante quidem quam *Ovidius* Romam redire posset, in ipso itinere relegatur in Pontum, *Agrippa* in *Planasiam*. *WITHOFIUS* autem tanta in his omnibus vi probationis est usus, ut dubium vix supersit.

m) Chronicon urbis Duisburgensis. *Rel. Duisb.* 1740. & 1742, in sexaginta commata divisum. Fundamentum huic opusculo dedit aliquod Mscpt. vetus paucis foliis constans, non satis certi autoris. *WITHOFIUS* autem pro sua in hoc rerum genere peritia summam hujus urbis antiquitatem & fata curiosis observationibus illustravit, neque tamen hic locus permittere videtur, ut hujus chronici epitome exhibeatur.

II. BIOGRAPHIÆ VIRORUM DOCTORUM, quorum memoria ut oblivioni eximeretur, meruit.

Originem & fata doctorum virorum, imprimis eorum, quorum vivendi ratio non satis nec pro merito nota esset, *WITHOFIUS* magno studio perscrutabatur, locique & temporis quo vixerant ingenium & mores combinando, in characteribus eorum adumbrandis faci-

- gacitate singulari usus, ut plurimum felix fuit, ut vi-
tarum ab ipso scriptarum magna sit amoenitas æque ac
fidelitas. Sequentes habeo pro præcipuis eorum quæ
asserui, speciminibus;
- a) Vita *Ludovici de Geer*, summi & fere principis viri,
maximis tuis divitiis ad insignia humani generis com-
moda utentis, mecænatis cui forte tellus vix similem
tulit. Natus in episcopatu Leodiensi sed ob negatam
religionis libertatem Amstelodami degens, eruditorum
& omnium bonorum patronus, maximorum & priva-
tam sortem multum excedentium operum auctor. Vita
lectu dignissima, sed epitomes non capax. *Rel. Duisb.*
1759. no. 5-8.
- b) Vita *Convadi Heresbachii* ex antiquissima eaque patricia
familia oriundi, summi & doctissimi viri, pietate,
prudentia & muneribus in aula Clivo-Juliacensi inclyti,
Evasmo amicissimi, cujus etiam luminibus in adornan-
da per has regiones reformatione inprimis uti cupie-
bat. Hujus familiæ posteritas adhuc apud nos su-
perstes & bibliotheca Vesaliæ in sacra æde cui possessor
eam legaverat, multa plane singularia & nova circa
ejus temporis mores suggererunt. *Rel. Duisb. 1744.*
no. 30-50.
- c) Vita *Henrici Bommelii*, viri longe doctissimi, ejusque
libri & ob argumenti pondus, & ob pulcherrimam
Sallustianamque dictionem & summam raritatem notatu
dignissimi recensio. Scripsit enim de bello Trajectino
circa annum 1525, quo quidem bello effectum est, ut
Episcopatus Ultrajectinus postea Belgii Burgundiaci pro-
vincia constitueretur. *ibid. no. 29. 30.*
- d) Vita *Joannis Corputi*, docti & probi viri, Bredani,
qui ductus religionis libere colendæ amore ex Belgio
huc

huc Duisburgum concessit, & præter alia hanc urbem eleganti icone depinxit. *ibid.* no. 5-6.

- e) Vita *Hermanni Rennecheri*, in orientalibus linguis & theologicis scientiis docti viri, sed vagabundi, quem Tecklaburgensem Westphalum esse primus indicavit, eaque occasione loca quædam ex Lipsii & Jani Dufæ epistolis, quæ in Westphalos injuria videntur, ingeniose explicat. *ibid.* 1742. no. 42.
- f) Vita *Joannis a Munster*, Dynastæ in Vortlage, Tecklaburgensis, cujus tanquam avi materni illustrissimi viri Domini a Printzen, jam ante meminerat in Panægyri post hujus mortem habita, de qua deinceps. Magni hujus viri studia, itinera, merita in religionem evangelicam, adversarios, scripta, & multa admodum curiosa & memorabilia ex fontibus qui insignem *WITHOFII* lecturam demonstrant, lepide pingit. *Rel. Duisb.* 1743. no. 25-32.
- g) Vita *Joannis Pollii*, litteratissimi viri, inter primos episcopatus Osnabrugensis & adjacentium regionum reformatores eminentis. *ibid.* 1750. no. 40-41.
- h) Vita *Valerandi Pollani*, in qua copiosæ ad reformationem ejusque diversissimas causas & impedimenta pertinentes circumstantiæ, rituumque & hominum & aularum eo tempore facies depinguntur. *ibid.* 1752. no. 12-16. Quoniam hic *Pollanus* primus reformatorum *Francofurti ad Mœnum* fuit ecclesiastes, & ab ejus reipublicæ gravissimo magistratu liberi religionis exercitii intra urbis mœnia usum acquisiverat, & forte eodem anno 1752. hujus religionis *Francofurtani* cives denuo laborarent, ut ejus exercitii beneficium recuperarent, factum est ut hæc beati *WITHOFII* de vita *Polani* plagulæ præter ejus intentionem sumptu Fran-

cofurtensis reformatorum communis iterum impressæ Ratisponi & in aulis principum germanorum innotescerent & non levem excitarent attentionem. Unde posthac disceptatio non moderatissima per aliquot se insequentium scriptorum eristicorum seriem secuta est. Nam eodem anno 1752. *Joannes Philippus Fresenius* S. Th. D. & Senior Francofurtensis ministerii, vir pius atque doctissimus edebat *Actenmäßige Anmerkungen über die von Polano gegebene Nachricht*. Huic scripto *WITHOFIUS* anno 1753. primo in *Rel. Duisb. no. 11 - 27.* objiciebat *Bertheidigung der zuverlässigen und mit authentischen Stücken und Urkunden erwiesenen Nachricht, wie es mit Valerando Polano, ersten Reformirten Prediger zu Franckfurth am Mayn und dessen Aufnahme daselbst zugegangen, nebst Widerlegung der dagegen gemachten Einwendungen* &c. neque ita multo post eadem defensio separatim Duisburgi in folio edebatur, simulque *Liturgia sacra seu ritus ministerii in ecclesia peregrinorum Francofordiæ ad Manum, cui addita est summa doctrinæ seu fidei professio ejusdem ecclesiæ.* Francofurti 1754. Duisburgi cum versione germanica in 4to recudebatur. Huic defensionis anno sequenti cel. *Fresenius* regerebat: *Betrachtung der so genannten Bertheidigung und Widerlegung* &c. Contra quod scriptum autem B. *WITHOFIUS* qui præter omnem spem his litibus occasionem dederat, earumque tædio capiebatur, quantum scio, publice nihil amplius opposuit, eaque controversia cessavit.

- i) *Vita Caroli Andreae Duckeri, Ultrajectani Professoris, & a juventute nostro WITHOFIO amici, de quo dictum est supra in ipsâ oratione. Rel. Duisb. 1752. no. 47. 51.*

- k) Vita *Henningi Ludovici*, Mindani, Theologi & Poetae quondam minime proletarii. *ibid.* 1757. no. 19.
- l) Vita *Sebastiani Franci*, Wœrdani, excellentissimi suo tempore historiographi germanici, de quo, etsi nomen minime ignotum est, memorabiles circumstantiae referuntur. *ibid.* 1769. no. 42 - 44.
- m) Relatio de vita & gestis *Meinbardi ab Hamm*, Chiliarchi Guessthalici sub initium & progressum Sec. XVI. fortissimi, qui Monasterium ab Anabaptistis vacuefecit, Daniae regiam contra Christiernum juvit 1760. no. 254.
- n) Memoria *Bernbardi Rottendorff*, medici & litteratoris Monasteriensis, magno Episcopo Furstenbergio amicissimi, cum summis viris commercio epistolico fruentis, nati 1592. Ex ejus bibliotheca hic Duisburgi vendita *WITHOFIUS* elegantissimum codicem membraceum *Juvenalis & Persii* accepit.
- o) Recensio *omnium eruditorum* qui ab antiquissimis inde temporibus in ducatu Cliviae vel nati sunt vel floruerunt, inserta *Relationibus Duisburgensibus* anni 1751. no. 33 - 47. 1752. no 27 - 32. 1757. no. 30 - 32. 1760. no. 21 - 22 - 35. Operosa haec & elegantissima commentatio nullam epitomen patitur, quamvis historiae litterariae germanorum insigne auctarium ex dispersis illis plagulis exhiberi potest. Nam ultra trecentos ac triginta diversarum religionum viros, omnes scriptis celebres, iis qui ad academiam Duisburgensem pertinuerunt ommissis, (quorum scilicet peculiarem catalogum promiserat, & huic promisso in mox nominando libro pro parte quidem, non in totum, fecit satis) ommissis etiam illis qui tunc adhuc superstites erant, partim memoriae partim patriae suae restituit, & aliorum virorum circa biographias occupatorum tam superioris
- F 3
- quam

quam præsentis ævi errores & lapsus multis locis modeste emendavit.

p) *Acta Sacrorum secularium Academiae Duisburgensis anno 1755. in ordinem digesta & brevi historia festæ solemnitatis, aliisque nonnullis monumentis illustrata.* In hac collectione inprimis oratio secularis huc pertinet, in qua postquam de intentione veterum Ducum Clivensium in condenda hac academia secundum *Erasmii Roterodami* præprimis circa religionem consilia, tum de ejus initiatione dixerat, de vitis & factis eorum qui hanc musarum sedem illustrarunt celeberrimorum virorum, succincte commentatur. Programma & Oda secularis & solemnitatum recensio non minus ex *WIT-HOFIANO* calamo sunt. Sed addita ibi leguntur *cel. Petri Janssenii* oratio sacra pro concione, & aliarum academiæ gratulationes, rel.

III. ORATIONES VARIIS IN SOLEMNITATIBUS HABITÆ ET ÆRE IMPRESSÆ.

Hæ non stilo tantum romano, sed inprimis materia sua æstimantur, quæ doctorum virorum vitas & alia memorabilia multa offert. Ejusmodi sermonibus etiam non tantum elegantia carmina jungere, sed inprimis copiosas notas addere solebat, quibus momenta historica, item auctorum classicorum & historicorum obscuriora loca explicantur aut corriguntur, ut nulla omnino earum sit, quæ non diversi argumenti lucubrationes erudites legendas præbeat. Et funebres quidem orationes religiosa pietate & industria habuit. Sequentes invenio:

Idea magni principis in obitum serenissimi gloriosissimæ memoriæ FRIDERICI WILHELMI Regis Borussiae.

Ad-

Adjectæ sunt notæ & emendationes locorum insignium
hanc ideam illustrantium. 1740. IV. non. Julii.

Monumentum *pietatis academicae*, seu oratio fune-
bris in tristissimum obitum sereniss. Principis AUGUSTI
GUILIELMI, Regii Principis Borussiae &c. 1752. d. VIII. Jul.

Oratio dicata Sanctissimis manibus Dn. *Marquardi
Ludovici L. B. a Printzen*, S. R. M. Bor. supremi aulae
mareschalli, Belli & Status administr. &c. academiarum om-
nium supremi curatoris 1726.

Oratio funebris post obitum *Gottlibii Ephraim Berner*,
Med. D. & Prof. 1742. die XV. April.

Oratio funebris post obitum *Joannis Arnoldi Tim-
mermann* Med. D. & Prof. P. Ord. 1742. 27. Nov.

Oratio funebris post exsequias viri pl. Rev. *Christiani
Loersii*, S. Th. D. & Prof. 1741.

Oratio funebris in obitum pl. Rev. *Wilbelmi Neu-
busii*, S. Th. D. & Prof. Ord. 1744. 28. Nov.

Oratio funebris in obitum *Joannis Arnoldi Rulandi*,
J. U. D. & Prof. Ord. 1748. d. 14. Januar.

Oratio funebris in obitum pl. Rev. *Christophori
a Raab* S. Th. D. & Prof. P. Ord. 1748. d. 29. Mart.

Oratio quam memoriæ cel. *Caspari Theodori Sum-
mermanni* U. J. D. & Prof. P. Ord. academiae senioris
ac primarii 1752. d. 10. febr. binis annis post quam
muneris per 50. annos bene gesti secularem festivitatem
instituerat, dixit.

Pietas academica sive oratio cel. *Henrico Theodoro
Pagenstechero* U. J. D. & P. P. O. Seniori & Primario
habuit 1752. d. 12. Jun.

Ora-

Oratio in obitum pl. Rev. *Joannis ab Hamm* S. Th. D. & P. P. O. Bibliothecæ publ. Præf. 1759. d. 20. Sept.

Præter has funebres habuit alias plures panægyres, sed non omnes typis expressas, has enim solas recensimus:

Oratio secularis in memoriam augustanæ confessionis Inviçtissimo Imperatori Carolo V. exhibitæ, mandato Regiæ majestatis Bor. habita d. 27. Jun. Hæc quidem inter panægyricas prima documentum artis exhibet, sermonis gravitate & rerum pondere insignis doctisque eo tempore viris maxime laudata.

Oratio panægyrica in *nuptias* Seren. Pr. FRIDERICI, tunc Regni Borussiae hæredis, nunc REGIS nostri CLEMEN-
TISSIMI. anno 1733.

Oratio de *Telchimbis*, antiquissimo totius terræ populo. 1737.

Oratio de *immodico allegandi* inter eruditos abusu. 1738.

Oratio panægyrica de *Pace* inter serenissimos Borussiae Poloniaeque reges, nec non reginam Hungariae. d. 31. Januarii 1746.

Oratio de origine & antiquitate urbis *Duisburgensis ad Rhenum*, d. 15. Oct. 1748. quum tertia vice fauces academicas capesseret. Hæc simul cum *præmetio crucium criticarum* denuo impressa est Lugduni Bat. 1749. Non ita multo post obitum beati *WITHOPII* eadem materia magno eruditionis apparatu tractata & locupletata est a viro longe doctissimo Domino *Weisso*, JCo celebr. & U. J. D. principatus Meurfensis Syndico etc. amico nostro ætimatissimo, ex situ locorum & ex diplomatibus demonstrante *Witbofianamque* industriam eleganter confirmante.

te, hunc locum Romanorum Castrum *Deufonis*, & *Clodionis* primi Francorum regis sedem primam *Dispargum* fuisse, dein singulis fere seculis memorabilibus in ea gestis rebus inclaruisse.

Oratio de *devotionibus* 1750.

Oratio *secularis*, primum suum jubilæum celebrante *Duisburgensi* academia 1755. de qua supra.

Oratio de causa, modo & exitu belli nuper gesti, ob pacem Clementissimi FRIDERICI Regis, cum Serenissimis Principibus, Augusta Hung. Regina & Rege Poloniae Elect. Saxon. Hubertsburgi initam, habita die 16. Mart. 1763. Opus juvenili fervore a senè scriptum, gratiarum actionis adversus Deum O. M. qui tanta belli mole nos liberaverat, & devotissimæ mentis in Regem victorem Pacificum ubivis plenum.

IV. AD HISTORIAM LITTERARIAM.

Huc refero imprimis felices & vero propinquissimas conjecturas quibus nonnullos libros veris suis autoribus restituere, & ex pseudonymorum aut anonymorum catalogo eximere studuit, nec non epistolas doctorum virorum ex autographo editas.

Josepbo Iscanio Devonio, anglo, a patria, comitatu *Devonshire* cognomen habenti, magna ut videtur certitudine adscribit *appendicem fabularum*, quam *Isaacus Nicolaus Neveletus* suo codici fabulari, ex bibliotheca *Heidelbergensi* 1610. edito, & posthac *Francofurti* 1660. iterum impresso, sub nomine *veteris anonymi*, ex exoletis editionibus & Cod. M. S. luci redditam junxerat, quarum fabularum Codex quidam M. S. in bibliotheca *Parisiensi* inscriptionem fabularum *Hisopi* habet. Postquam *J. C. Scaligeri* lapsus, hoc opusculum cuidam *Accio*, quem ut recentem scriptorem venditat, tribuentis; & *Caspari*

Spar. Barthii absque ulla ratione addita *Bernbardi Romelii* cujusdam nomen suggerentis errorem; & *Fabricii* in *Bibl. lat.* ut & *Daunii* ac *Burmauni* insufficientem sententiam indicarat, verum autorem quem supra nominavi *Josephum Iscanium Devonium* asserit cum cujus carmine *de bello Trojano*, (cujus scriptorem *Cambdenus* in *Britannia* primus, detexit quum antehac *Cornelii Nepotis* nomine venisset,) ita in omnibus has fabulas convenire docet, ut styli æqualitas, inprimis flosculorum sæpe puerilium similis amor nullam dubitationem relinquunt, & facile apparet, quomodo ex *Josepho* *Hisopus*, ex *Isca-*
nio Accius, ex *Devonio* *Anonymus* permutari poterit. Floruit dictus *Josephus* initio seculi XII. & theologica etiam opera scripsit. *Rel. Duisb.* 1737. no. 33. 34.

Lucio Annæo Floro vindicat, quæ *Lucio Annæo Seneca* vulgo tributa fuerat, *Octavianam* tragediam, qua in re tamen *Gerh. Jo. Vossium* de *hist. Lat.* p. 164. antecessorem habuisse fatetur, sed novis argumentis, præsertim exinde confirmat quod tota tragedia nullius historię post *Augustum Cæsarem* actæ umbram exhibeat, qua occasione aliquot ejus tragediæ loca emendantur. *ibid.* no. 43. 44.

Papinii Statii opusculum esse quod sub titulo panægrici ad *Calpurnium Pisonem* superest, manifeste probavit. Nam *Virgilio* esse non potest, cujus ipse panægricus meminit; nec *Ovidii* etsi ejus impressis operibus sæpe junctus fuit, quia humilis & adulatorius stylus & coacta verba seculo augusteo minime conveniunt; neque *Lucani*, quod *Hadr. Junio* & *Scaligero* placuit, refutatis a *Demstero*, *Cupero*, *Fabricio*, quia *Lucanus* ex optimatibus & dives se humilem & egenum profiteri nequibat, qualem se auctor pluribus locis deplorat. *Calpurnius* autem *Piso* videtur ille fuisse, qui cum *Seneca* & aliis capitis damnatus,
Nea-

Neapolitanæ urbis beneficus gubernator fuerat, quem ergo *Statius*, *Neapolitanus*, tum juvenis 19. ann. & egenus sibi mecænatem cupiebat, cujusque diviti viduæ posthac *Statius* similiter est adulatus Sylv. II. 7. quare & *Martialis* & *Juvenalis* Statium adulatoribus adscripserunt. Accedit styli paritas in reliquis *Statii* carminibus, quæ copiosis exemplis probatur, emendatis aliquot etiam locis. *Rel. Duisb.* 1739. no. 21. 22.

Sereno Sammonico, medico non incelebri multis argumentis adjudicat gratissimam illam sententiarum moraliū, sub titulo *Distichorum Catonis*, in scholis frequenter utilitatem collectionem, quam præterea criticis & ingeniosis observationibus ita emendavit ut tota tractatio novam distichorum editionem requirere videatur. Nam *Catonem* autorem non esse ipsa frequens autoris confessio docet, *Virgilium* scilicet, *Macrum*, *Ovidium*, ipsum *Lucanum* citantis, *Catone* multo posteriores. Imo si vel *Catonis* deperditus *de moribus ad filium* libellus forte materiam subministrarit, forma versuum tamen *Catoniana* esse non potest. *Sereno Sammonico* convenit ætas libelli, religio ethnica, filius posthac *Gordiani* II. præceptor, & inprimis cognitio medica, ejus præprimis sectæ quos empiricos vocarunt, testimonium *Spartiani*, *Serenum* libros ad *doctrinam* edidisse; insignissima sententiarum imo fere verborum in *distichis* & in libello *de medicina* convenientia; affectata *Horatii* in utroque libello imitatio; citatio frequens majorum, poetis alias rarius usurpata; omitto alia argumenta, & inprimis doctas aliquas emendationes. *Rel. Duisb.* 1739. no. 43 - 50.

Philippi Melancthonis epistolam antea non editam ex autographo luci dedit ac notis illustravit. *Rel.* 1737. no. 21. 22. Scripta est ad Joannem Vigilum, Episcopi Worm-

mationensis Vicarium, lata per Thilonium, qui Episcopi nepotes Wittebergam studiorum causa profectos comitatus erat.

Joannis Calvinii epistolam ante ineditam ad *Henricum Bullingerum*, Ecclesiasten Tigurinum ib. no. 25. Scribit amice de gestis amicorum Ferelli, Vireti, Roberti Stephani, Lælii Socini. *Calvini*, ut plurimum doctorum manus fuit torta, & lectu difficilis.

Roberti Keuchenii J. U. D. & postea Prof. Hist. & Eloq. Amstelodamensis epistolam ad *Hermannum Ewichium* Ecclesiasten Vefaliensem, itidem ex autographo. ib. no. 28. Keuchenius desiderat inscriptionem in lapide inventam Xantenzæ ad Rhenum, id est in loco ubi Romanorum *Castra Vetera* posita fuerant, eruto, qua uteretur in editione *Frontini* quam tum moliebatur. Qua occasione de Keuchenii & Ewichii vitis disseritur. Avus *Keuchenii*, etiam *Robertus*, fuit medicus Vefaliensis, qui cum nepote confunditur in Lexico Er. Jæcheriano.

Philippi Melanctonis aliam epistolam commendatitiam vel potius testimonium doctrinæ & virtutis cujusdam *Matthie Thilo* Bernaviensis ex Marchia Brandenburgensi. Rel. Duisb. 1752. no. 43. 44. Huic epistolio impressum erat sigillum in cera viridi, cum imagine angeli alati stantis & hominem statura minorem manu arripere visi. Hac occasione confirmat *WITHOFIUS* chronicon *Carionis* omnino & revera fuisse typis editum, diversum ab eo quod *Melancton* emendavit. Exemplar *WITHOFFII* impressum est 1554. sub titulo: *Joannis Carionis Mathematici Chronicorum Libri III.* & deditum non Joachimo I. Electori, sed ejus Principi filio, Joachimo II. Hoc exemplar editum Lugduni apud *Jo. Frellonium* in 12. Prima editio facta Berolini 1531.

V. AD SCRIPTURÆ SACRÆ QUÆDAM
LOCA ILLUSTRATA

Horum plura in M. S. chartulis existant, pauca typis evulgata, quoniam aliquot eorum importunum contradicendi impetum excitaverant, *Witbofumque* a pluribus publicandis absterruerant. Erat præterea pius, metuens ne suo liberioris nonnullarum rerum explicationis exemplo aliis licentiam & libidinem in sacri codicis sensum grassandi auferret & probaret. Sunt autem hujus generis :

Dissertatio juvenilis, Bremæ habita 1716. de *polytheoteti antediluviana*.

Observatio in Matth. XIX. 24. de transitu *Cameli* per foramen acus. Defendit sensum *Cameli* animalis. Probat antiquis orientalibus in usu fuisse hæc animalia ita erudiendi quemadmodum hodie equos solent, ut in publicis spectaculis per orbis ligneos admodum angustos transirent. Rel. Duisb. 1736. no. 38. 39. 45. & 1737. no. 30. 31. ubi analogæ fere de *Camelo* locutio ex Flavio Aviano consideratur & emendatur.

Dissertatio de causa ob quam Romani milites *Simonem Cyrenæum* coegerint, ut servatoris crucem bajularet. Mos erat Romanis illum qui capitis damnato obviam iret, pro homine male ominato habere. ib. no. 41 - 44.

Dissertatio de sapientia *Salomonis*, qua reliquis cunctis præiisse declaratur, quod imprimis politica & œconomica fuerit. ib. 1738. no. 31. 32.

Dissert. de vero significato exclamationis centurionis Romani in supplicio servatoris. *Revera hic Dei Filius fuit* ad Matth. XXVII. 54. ib.

Dissert. ad Jac. III. 6. τὸν τροχὸν τῆς γενήσεως explicat per volubilitatem linguæ congenitam, & ex profanis græcis probat.

VI. AD ARTEM CRITICAM.

Ars omnis auctoritatem aliquam & confidentiam requirit, propter quam artifice creditur, in ejusque decretis reliqui acquiescunt. Confidentia autem doctrinae amplitudine & multo usu acquiritur. Veterum igitur eruditorum libri, ex quibus omnis fere ad nos sapientia manavit, quum ante artis typographicae inventionem a librariis singuli viritum describendi essent, acceperunt libertatis humanae certum documentum, errores. Inde sub initium litterarum renascentium sensim ope typothetarum vere in lucem prodeuntibus veteribus scriptoribus, ars critica in mendis librorum emendandis occupata si non originem sumsit, tamen multo acrius quam ante agitari cepit, & in artis formam redacta est. Fuerunt autem superioribus binis seculis stupendae eruditionis viri qui tanquam scientiarum humanarum archivarii, quibus locis quidlibet quaeri, quibus auxiliis singula aut explicari aut a corruptione restitui possent, vastissimo memoriae indice comprehendebant, limatoque judicio perlustrabant, ut majori jure nemo sibi doctorum virorum titulum & honorem vindicaret quam hi universales viri, linguarum usu mirabiliter instructi, & omnium quae homo fere scire potest gnari. Quorum hominum incredibilem diligentiam si posthac minorum gentium doctores cavillati sunt in apicibus syllabarum haerere nec attingere rerum pondus, id praeter horum in sciendo mediocritatem, duas imprimis causas habet, primo quod post factam a superiorum seculorum criticis lustrationem, ars ipsa paulo minus necessitatis habet, pessimisque ulceribus revera fanatis, quae reliqua manserunt, tolerabiliora videntur, nec elegantiae aut veritati auctoris amplius fraudi esse queunt; deinde quod magnis illis viris se sociare cupierint alii qui sum infinite minori scientia ut magnam famam affectarent

rent veterum errores repetere, actumque iterum agere male intenderunt. B. autem *WITHOFIUS* a tenera ætate lectioni copiose deditus, vir cognitionis amplissimæ faustæque memoriæ, iudicio etiam potens, non poterat non esse criticus. Adhibuit vero hanc artem in illis præprimis autoribus tam veteris quam mediæ ævi, qui a majoribus levius tacti, iteratæ perlustrationis egerè videbantur. Quum autem codicum M. S. ex quorum variantibus lectionibus inter se collatis magnum ars critica subsidium haberet, parcior hodie ad minimum in latinis autoribus, utilitas sit, quippe quarum differentiæ per majorum industriam plerumque omnes descriptæ sunt, *WITHOFIUS*, qui *Richardum Bentlejum* præcipuum hac in arte hodegum sibi elegisse, & ex ejus Horatiano commentario diligenter in juventute lecto ingenium criticum sibi formasse sæpe profitebatur, has sibi in iudicando regulas præscripserat, ut primo perlegeret semel aut aliquoties totum auctorem, ejusque universum genium & methodum dicendi sibi cognitam redderet, deinde ætatem & consuetudines ejus ætatis, & personas quibuscum vixerat autor, scopum in primis scribendi, & scriptores coætaneos, & illos quos autor forte imitari est visus, & alia ejusdem autoris loca analoga, nec non varias lectiones in codicibus repertas, & prædecessorum tentatas emendationes omnia inter se conferret, antequam vexato cuidam loco medelam adferre auderet. Unde factum est ut permultæ tales emendationes *WITHOFIANÆ* justum probabilitatis criterium adeptæ sint, *omnibus probari*, & quando sunt quæ minus placuerunt, id enim rerum humanarum commune fatum est, istæ tamen præ his & numero & claritate & utilitate insignem præcellentiam tueantur. Nullus autem ex augustei sæculi præprimis poeticis autoribus est cui non hinc inde vividam accenderit lucem, dolendum-

dumque erat quod tales elegantiae incommodo saepe loco, scilicet relationibus nostris hebdomadariis Duisburgensibus insertae fuerint, quarum lectores maximam partem incompetentes ut ajunt judices erant. *WITHOFIUS* enim inter dissertationes cujusvis fere argumenti, ex ubertate ingenii sui semper auctoris cujusdam locum intricatum explicare solebat, praeterea quoties *orationem publicam* typis evulgabat, nunquam omisit auctarium appendicis loco addere quo difficiliorem classicorum aut aliorum scriptorum sensum exponeret. Sequentia quatuor opuscula separatim impressa sunt :

Specimen emendationum ad Guntheri Ligurinum. Praemittitur sermo academicus de fato studiorum. Duisburgi 1731. 4.

Encenia critica, sive Lucanus, Arianus & Maximianus primavae integritati restituti. Vesaliae 1741. 4.

Dissertatio de maxime necessaria criticorum opera, sub ficto Claudii Civilis nomine edita in observationum miscell. Tom. I. Amstelod. mi 1740.

Praemetium crucium criticarum, praecipue ex Seneca Tragico. Praemittitur oratio de origine & antiquitate urbis Duisbutgensis. Lugd. Bat. 1749. 4.

Ex sparsis autem & inprimis in jam dictis relationibus hebdomadariis publicatis observationibus huc pertinere videntur permultae. Ex quibus paucas tantum pro exemplo excitabo sine ordine, prout sese offerent :

De metaphorica dictione plurium errorum historico- rum fonte. Rel. Duisb. 1747. no. 35 - 45. item 1762. no. 38 - 43. Multis speciminibus res comprobatur. Constantinus M. leprosus non fuit, sed in baptismo a lepra idololatriae liberatus; De Clodoveo Francorum primo simile quid nar-

narrat Gregor. Thuronensis. *Julianus* non miraculose taclus de cælo. Nestor tertiam ætatem vixit i. e. 90. annos. Cleopatram non ad mammam admissa vipera. Legio fulminatrix. Bartholomæus flet quia Franciscus occubat Atlas etc.

De justo valore Codicum Mspt. ib. 1753. no. 51. 52. & 1754. no. 20-23. & 42.-45.

Consideratio editionum autorum vet. Græc. & Rom. 1755. no. 34.-40.

Quam damnosa sit sæpe abbreviandi Scripturam ratio, variis exemplis probatur. 1738. no. 27. Pauli Orosii Orme-sta mundi ita olim scriptum: Pauli Or. mcesta mundi, item 1762. no. 47-52. ubi Virgiliana aliquot loca & Silii italici ex hac consideratione emendantur.

Disquisitio an unquam sperari queat, ex Mspt. veram veterum autorum puritatem restitutum iri. 1767.

Horatium ubivis magno studio pertractavit, & ejus quidem difficiliora & amœniora loca sparsim notata sunt, imprimis tamen copiam elucidationum *Horatianarum* conjunctim invenies Rel. Duisb. 1742. no. 36-39. 1745. no. 3. 4. 8. ubi tractat de superstitione ethnicorum, putantium si quis ex improvise suum nomen vocari audiat, id mortis instantis signum esse. Ita explicat τὸ quem vocas in *Horat.* L. II. odâ 20. item 1748. no. 47. & fere totus annus 1749. cum interspersis tamen aliis moralibus, item 1762. no. 21. 22. 1758. ubi de avaritia Ummidii, eod. no. 48. 49. de Augusti favore poetarum huc pertinent.

Vellejum Paterculum ib. 1739. no. 25-30. illustrat, quo loco præprimis discutit, an hic vir excidio *Vari* interfuerit, & refutatur.

Lampridius copiose emendatur in Diss. de *Alexandri Severi* Larario & Christianismo putatitio, 1744. no. 1-2.

Flavius Vopiscus. 1744. no. 10. no. 52.

Claudianus. 1744. no. 2. 1745. no. 19. 20.

Pbæder, variis locis. Ejus fabula L. I. no. 5. linea 7. & 8.
ex græca fabula Babriæ ita emendatur:

„ ego primam tollo nominor quia rex leo,

„ secundam quia sum socius tribuetis mihi.

Epimenidis, Menandri, Arati fragmenta 1745. no. 28.
29. 30. ubi de immani Cretenſium potentia maritima.

Lactantii ſympoſium fere totum illustratur ſimul de
ſapientia ænigmatica in univerſum diſſeritur 1744. no. 51.
& per totum fere annum 1745. etiam 1747. uo. 2. Interjectæ
tamen ſunt aliæ morales vel hiſtoricæ amenitates.

Sulpiciæ, Poetriæ romanæ, carmen in Domitianum
philophos urbe pellentem emendatur & illustratur 1760.
no. 36 - 40.

Ovidii ſparſæ emendationes. 1745. no. 44. 45. 47.
Ejus error geographicus de Epidaurō, metam. XV. 643.
emendatione tollitur.

Virgilio non minus. De lauro ejus ſepulchrum ornan-
te in Pauſilippo 1756. no. 34. 35. 36. noxiæ in eo brevia-
turæ 1762. no. 47. 52.

Omitto multa alia, ne ſiccitas talis indicis offendant.

VII. AD POESIN.

Cunctis *WITHOFLANIS* orationibus addita ſunt carmina
latina longe elegantiffima. Ad poeſin enim naturali inſtinctu
ſerebatur. Octo annorum puer meminerat ſæpe ploraffe,
quod non omnes Horatii, quem cubitum ſecum ſumebat,
odas ex voto intelligeret. Innumerabilia fere ſunt ejus latina
pœmata, pauciora græca. Plurima in Mſpt. adhuc hiben-
tur,

ur, seposita quia non satis castigata videbantur, quo omnium Prophetarum minorum versio elegiaca pertinet. Tanta ejus in hac arte promptitudo erat, ut cum lubuerit, dato per quemcunque quocunque themate quantocyus & sine hæsitatione aliquot centena versuum funderet. Neque juvenis tantum, verum etiam senex. Puer cenæ assidens quum in scyphum viarium musca incideret, in hujus mortem ex templo epitaphium plurimum quam quadraginta dystichorum, non aliter quam si præmeditatus fuisset, recitabat. Hanc historiam commemorare solebat, quia prima suæ sequentis commendationis fuerat occasio, extemporaneorum ceteroquin laborum non magnus laudator. Quum illi quadragenario crus fractum esset, pluresque dolorificæ forte inutiles operationes chirurgicæ sustinendæ fuerint, in mediis laboribus, ut animum alio traheret, sacras pangebatur odas, quarum & similibus varii adhuc fasciculi Mspt. supersunt. Præter illa quæ orationibus & aliis b. viri scriptis adnexa sunt, & aliquot carmina festiva ad pietatem suæ familiæ aut & amicis testandam impressa, nil typis edidit, nisi

Dies caniculares ad filios. Duisb. 1752. 8. amænissimus libellus continet odas viginti octo, cunctas ut præfatio ad filios monet intra aliquot hebdomadam spatium diebus canicularibus ejusdem anni conceptas.

Carmen seculare in Academia Marburgensis jubilæum alterum. 1727 fol.

Oda quam orationi seculari augustanæ confessionis addidit: neque minus ea qua nostræ universitatis jubilæum decoravit, sublimi stylo præ ceteris eminent.

VIII. MISCELLANEA.

Ex pluribus addam pauca, quæ id meruisse inprimis sunt visa.

H 2

De

De diei natalis vario significato. Rel. Duisb. 1737. no. 33

De consuetudine germanorum immergendi recens natos in rhenum, legitime generationis exploranda causa. 1737. no. 5. 6. Germani superstitionis crimine absolvuntur, in Rheno solo, non in aquis aliis id fecisse accusati; Propter Romanos id factum esse, ut uxores a promiscua venere arcerent. *Lucanus* emendatur, qui *Pyllos* ait justam suam progeniem morfu viperarum explorasse.

De *Erasmi Roterodami* ridiculo errore in latine red-
dendo nomine suo. 1737. no. 24. Puer vocabatur *Gerardus Gerardi*, putabat *Gerardum* derivari a *Bern & Herq*, unde versionis latino-græcæ ratio sumta. Quum tamen *Gerardus* significet *Geyr-Art*. Debebat nominari *Vulturius Vulturii*. Hunc jocum ipse ne quidem *Erasmus* damnaturus erat, si vixisset.

Sermonis & Vestitus commutatio est signum mutati dominii. Colliguntur exempla omnis ævi. 1737. no. 47-49.

De *Judeo Cælicola*. 1738. no. 24. 25. Autor præjudicii est *Pompejus M.* qui in sanctissimum templi intrans nullam effigiem inveniebat, nisi cælum vel fornitem aureum. *Florus III.* 5. emendandus. Loco: sub aureo uti cælo, legendum: *sub aureo coli cælo*.

An & quando *Exconsuli Romano* licuerit præturam vel alium magistratum ambire. 1738. no. 36. ad locum *Aurel. Vict.* c. 59. de *Hostilio Mancino*. & c. 63. de *Metello Pio*. ubi loco *præturæ* legendum censet *præmaturæ*, sic omnis dubitatio tollitur.

De *Genealogia equorum apud Orientales*. 1738. no. 37-43. Hic *Ovidii*, *Silii Italici*, *Horatii*, *Papinii Statii*, *Valerii Flacci*, *Justini*, *Propertii*, &c. loca illustrantur.

De origine tituli *Regum Anglorum*, *Defensoris fidei*.
Pro-

Probat titulum Henrico VIII. esse antiquiorem. Litium ad eam rem pertinentium historia datur.

De origine consuetudinis *ad ostia domuum emortualium* extinctas appendendi lucernas, qui mos in his regionibus superstes est. Item de superstitione veterum circa denominationem mortis multa loca explicantur. 1738. no. 50. 1739. no. 23.

De *Samiis & Priemensibus* ad Valer. Max. I. 5.

De risu *Democriti & Heracliti* fletu. Putat utrumque ironice dictum de diversa philosophiam præprimis moralem tractandi methodo. eod. no. 6.

De *Caligulae Imp.* lachrymis sic dictis *crocodillinis*. ad *Sueton.* c. 38. loco *desletur* vult legi *elevatur*. Negat ergo has lachrymas.

De *cantu Cygni*. ibid. no. 9. 10. 12. Emendatur *Ovidius Fast.* II. 107. Dicitio est ironica. *Ultimus striduli animalis cantus optimus quia ultimus*.

De *galli cantu & ejus auditione* in *Judiciis Romanis*. 1739. no. 14. Commentarius est in *Cic. pro mur.* c. 10. item *Hor. Sat.* I, 10. *Ovid. am.* I. 13. 17.

De *origine nominis Vefaliae* urbis. ibid. no. 24. *dejectis* aliarum derivationibus deducit ab *Isala* fluvio, olim *Vefaliae* propinquiore.

De *autographo Caroli M.* 1739. no. 31. 32. Notus *Egenbardi* locus de *Caroli* inutilibus scribendi conatibus ingeniose explicatur de *ταχυγραφία* sola.

De *elephantiasi Egyptiorum*. ibid. no. 34. 35. ad aliquot loco *S. S.* In *Horatii L. I.* ad 37. pro *morbo virorum*: rectissime ut puto *morbo syrorum*. Parallela loca multa addunt.

H ;

De

De morfu canis rabidi ad Plin. H. N. VIII. 40. ubi loco *ita*: legendum *stat.* 1739. no. 41.

Paradoxa. Maximam partem moralis philosophiæ axiomata. 1742. no. 43 - 51. & 1743. no. 7. 17. 18.

Eodem anno 1742. reperio no. 41. defensionem asserti tujus supra mentionem feci, scilicet notum scomma in Westphalos dici solitum, *Westphalus est sine pi etc.* non ad eam gentem, sed ad Joach. Westphalum solum referendum esse. *Jo. Died. von Steinen* qui collectione *monumentorum Westphalicorum* innotuit, scripserat *WITHOFFIO* hoc dictorium in *Engelbusii Einbecensis* chronico, *Leibnitii* Scr. Rer. Brunsv. inserto Tom III. & anno 1433. ideoque diu ante Joachimum scripto, ad marginem inveniri. Suspiciatur *WITHOFFIUS* a recentiori manu adjectum fuisse. Quod ii videant quibus ad codicem MS. est aditus.

De consuetudine medii ævi per traditionem insignium imperialium quem ad successionem imperii promovendi, ejusque consuetudinis deinceps facta abrogatione. 1743. no. 34 - 37.

De arcanis veterum scripturis. eod. no. 38.

Disquisitio an unquam Judæi a Xerxe victi, item an post Alex. M. Macedonibus unquam subjecti fuerint. *Justinus* emendatur. eod. no. 39.

De proverbio germanico quo B. Lutherus alicubi usus est, *von Duedrich von Bern etwas erzehlen*, i. e. *nugas narrare*. *Theodoricus Veronensis, Germ. Bernensis, Ostrogothorum* Rex ab irritato clero multis fabulis post mortem oneratus dedit proverbio occasionem. Quod idoneis testimoniis confirmatur. 1745. no. 22 - 24.

De origine triplicis voti monastici. 1750. no. 19 - 22.

De

De spe Judæorum *Cromwellium* esse Messiam, 1752.
no. 20. 21. ubi de *Cbreſto* Suetonii.

De aqua *nardina* veterum. 1757. no. 17. 18. Emen-
dantur *Horatius*, *Statius*, *Juvenalis*, *Martialis* etc.

De duello *Valerii Corvini* ad Liv. VI. 16. ibid.

De Phœnice alite, ejusque fabulæ vero sensu. 1758.
no. 2. 14. & 18. 21.

De methodo docendi per *proverbia* & *dicteria* gene-
ratim, & de *Abrahami Bucholceri* XXIV. axiomatibus spe-
ciatim. Hujus primo vita describitur. Tum sequitur
catalogus scriptorum proverbialium. Tandem explican-
tur *Bucholceri* dicta, quæ partim politica. In explicatione
pietas imprimis *WITHOFFII* & pacificum studium elucet.
1761. no. 16. - 20.

De excidio *Hierosolymæ*, & voce ante illud audito:
abeamus hinc. De cujus veritate modeste dubitatur. Si-
mul de *C. Taciti* studio exegetico oraculorum divinorum
differitur. *Cicero* Or. pro *L. Flacco* contra Judæos emen-
datur. 1764. no. 4. - 7.

De universali per totam fere germaniam *aquarum*
penuria anno 1767. no. 6. 7. 8. *Papinii Statii* & aliorum
veterum quædam loca simul illustrantur.

Superfunt plures, non modo per dictas *Duisbur-*
genses relationes, verum & alibi sparsæ lucubrationes, a
quibus, præsertim illis quæ magis privatam scribendi cau-
sam habuerunt nunc recensendis abstinemus, quas supple-
re licet ex *Strodtmanni* *neuen gelehrten Europa* Tom. III.
no. 12. & Tom. IV. suppl. ubi eruditorum quoque de
nonnullis horum scriptorum judicia reperiuntur. Qui si-
mul de Patria *Witthoffii*, *Lengerico*, & celebri ejus olim
fano ad *St. Margaretam* deque concursu ad illud ex lon-
gia-

ginguo fieri solito, & alia eam rem illustrantia tractavit, quo lectorem ablegatum volo. Neque minus quæ de *Wilhelmo Erpenbeck* militiam inter *Cæsareanos* faciente, in oratione tetigi, ejusque singulari virtute quam in *Magdeburgi* misera direptione ostendit, apud dictum cel. *Strodtmannum* amplius habentur.

VIII. ADDENDA AD ORATIONEM.

Pag. 19. Filius *WITHOFFII* natu major *BALTHASAR EBERHARDUS* natus mense Maji 1723. formosus vir & ore placens, sincerus & fortunatus, nam quidquid fere moliebatur id habere solebat, Theologicis studiis juvenis se dabat & sacrae Philologiae, orientaliq[ue] litteraturæ, in qua profectuum specimen reliquit disputationem academicam de *Abrahama amico Dei*, in qua Dei cum hominibus familiaritatem & œconomiam per jus hospitalitatis, antiquis populis sanctissimum ingeniose explicat, Præterea rhetor ex suggestu suavis & arti oratoriae a natura quasi accommodatus erat. Uxorem duxit, quacum pauculos annos vixit, viduam *B. Heidegressii* V. D. in *Batavia* orientali antehac ministri, matronam genere & virtute longe nobilissimam, ex quo conjugio proles non excitata est. Inter medium lætioris fortunæ cursum a cl. *Rege* *Berolinum* evocatus, multisque, ut in oratione dixi, honoribus & muneribus auctus ex peripneumonia acuta obiit mense *Januario* 1755.

Pag. 24. *Batavique.*

Ut *Duisburgensis* academia non modo propter situm loci sed etiam propter studiorum rationem & mutuas discen-
tium accessiones arctiorem fere cum *batavis* quam cum
germanis societatem alit, ita *B. WITHOFFIUS*, cuius
scientiæ *batava* tellus omni ævo eminentis pretium statuit,
cum eruditis beneficiæ ejus & bonis litteris artibusque fa-
ven-

ventissimæ nationis viris præcipuam colebat amicitiam, quamque diu id vires permiserunt, fere quotannis paucorum dierum ad batavos excursionem inprimis ad Trajectinam & Lugdunensem academiam facere, & quid ibi in re literaria actum esset, breviter pervidere & studiorum mercaturam facere siveverat. Et celeberrimus quidem pius & prudens *Hemsterbuis* anno superiori senex admodum quum supremum obiret diem, bene memini quam sincere tum *WITHOFIUS* mutæ benevolentia recordatus quantaque laude & quantis votis optimum virum sit comitatus, quem ex hodierna criticorum familia unum omnium maxime semper fuerat veneratus. Amicissimus itidem, etsi nonnunquam doctæ interveniebant similitudines, *Cel. Vonckius* fuit, qui uno mense ante *WITHOFI* obitum in spontaneo Ravenssteinensi quo se ire jussit exilio, post varia fata mortuus, vir non fama sola, sed re magnus & si voluisset felix, paucis ante excessum diebus veteri amico ultimam salutem miserat. Illustrissimus vero *Meermann majoris mensuram nominis implens & geminans animi nobilitate genus*, nostrum singulari favore complectebatur, quin cum hic conveniendo aliquoties salutavit. Quorum ergo meminisse sufficiat, nam in reliquos etiam Belgii litteratores, egregios viros ita affectus erat, ut ab illis proficere & eorum amicitia & societate frui pro solis fere deliciis æstimaret.

Pag. 23. Intra Bibliothecam affixus.

Elegantiam bibliothecæ *WITHOFIANÆ* non sola ubertas, voluminibus ultra duodecim millia assurgentibus, neque solus delectus, nam editiones librorum longe exquisitissimas & rarissima opuscula continet, sed etiam externus nitor auget. Nam in ornatissimo hoc conclavi totos & omnes fere consumebat dies, atque si a feriis

studiis laxamentum sibi permittebat, id temporis ordinandis expoliendis, emendandisque libris eorumque involucris vel ut vocant ligaturis dabat. Vix unquam scribebat ad marginem, munditiei fere cum superstitione studens, verum si quid animadvertendum videbatur, id in chartula notatum ei paginae ad quam nota pertinebat, imponere soleverat, quarum chartularum vel plaustrum congerere posses. Quidquid autem in bibliotheca spatioli forte libris vacuum esset, rarioribus picturis explebat, & in tabulis medium conclave occupantibus antiquaria opera, nummos, urnas & instrumenta romana in his regionibus frequenter ex terris erui solita, sculpta etiam eburnea & metallica curiosa, sigilla, gemmas & similia tam lepido ordine coacervabat, ut intrantis oculos percellerent & delectarent. Tales lusus interponebat curis, alii amant alios, hominum vero ingenium ex parvis rebus saepe certius quam ex magnis patescit. Memini me aliquando audire, *Joannem Albertum Fabricium* in sua bibliotheca id imprimis amasse, ut singula volumina circiter ejusdem ponderis forent, & antequam religarentur saepe in bilance pondus explorasse, unde factum est, ut ejusdem libri partes in variis saepe voluminibus quaerendae essent, & contra quae materiae intuitu a se remota erant, in eodem involucro comprehenderentur, cui rei catalogus post mortem editus fidem facere videtur. *Malebranche* dicitur inter inconditos librorum acervos tanquam inter ruinas ita pressus sedisse, ut vix ad eum aditus pateret, quod etiam de aliis magnis viris verum esse scio. Sunt qui suos libros perpetuis interpunctionibus & marginalibus lituris ita derurparunt, ut textus vix legibilis esset. Etenim in his etiam rebus sua quemque voluptas trahit. Spero igitur hanc de lautitia *WITHOPIANA* digressio-

nem

nem venia dignatum iri. Horis succesivis etiam in *Harpa*, quam vocant, *Davidica*, fidibus modulari seque ad beatos affectus excitare solebat, a quo exercitio privato ne senex quidem abstinuit.

Florum amator hortulum semper in museo alebat, eorumque non modo decerptorum manipulos sed etiam vivorum quoad fieri poterat stirpes servabat, rigabat, magna cura colebat, non quidem ad *divouavica* quæ batavis exprobrata est, excurrens, sed *blumistica* tamen sic dictæ artis quodammodo gnarus, colorum pulchritudine & varietate delectatus.

Hic enim erat moralis B. Viri character, ut nunquam morosus, sed semper sive solus ageret, sive inter homines versaretur, blandis moribus, facundus, hilaris, officiosus esset, tamen quantum poterat a strepitu confortiorum se retrahens. alieno & externo ad gaudium stimulo minime egens, *sibi sufficeret.*

Effigies *WITHOFII* anno ætatis ejus LXI Coloniae Agrippinae ab egregio sculptore *Mettelino* æri incisa est, sub qua sibi ipsi sequentem scripsit sententiam:

Pectoris insignem, turbantibus omnia pravis,
 Latitiam sensi, conscius ESSE DEUM.
 Aufferri nunquam Veri mihi passus amorem,
 Contigerit si quid laudis, id inde feram.
 Me nec cera tulit, nec census judice palmam,
 Sed virtus humili quamlibet orta loco,

Capta ratus vanis quod regnet opinio larvis,
 Nil admirantum de grege mysta fui.
 Iurgia de rebus raro malefana putavi,
 De rerum crebro sed caluisse modis.
 Prava superstitio, pravæ levitatis & æstus
 Ingeniis scopulus creditus esse duplex.
 Lædere qui cupiunt alios, se lædere primos
 Cognitio multum contulit illa boni.
 Præ docto prudens, sed præ prudente repertus
 Vir placuit sapiens, præ sapiente nihil.

F I N I S.

Corrigenda:

P. 38. lin. 1. viis, lege *aris*.

P. 40. lin. 3. Guntherum, lege *Guntberi*.

